

Talousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain 3 ja 21 §:n sekä kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi liiketoimintakiellosta annetun lain 3 ja 21 §:n sekä kaupparekisterilain 20 §:n muuttamisesta (HE 81/2024 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Jyri Oksanen, työ- ja elinkeinoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Liisa Leppävirta, oikeusministeriö
- rekisteripäällikkö Sari Laitakari, Oikeusrekisterikeskus
- poliisitarkastaja Mikko Kiiski, Poliisihallitus
- asiantuntija Niko Nurmela, Suomen Yrittäjät ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Tulli
- Verohallinto
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskauppakamari

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi liiketoimintakiellosta annettua lakia ja kaupparekisterilakia.

Ehdotuksen mukaan liiketoimintakieltoa määrättäessä voitaisiin kokonaisarvioinnissa huomioon ottaa myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitettussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Lisäksi säädettäisiin liiketoimintakiellosta koskevasta tietojenvaihdosta. Esitys liittyy yhtiöoikeutta koskevaan direktiiviin tehdyn muutoksen täytäntöönpanoon.

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2024 vp

Esityksessä ehdotetaan lisäksi selvennettäväksi kaupparekisterilaissa Finanssivalvonnan kuulemisesta säädettyä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.1.2025.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Esityksen tarkoituksena on muuttaa liiketoimintakiellosta annettua lakia ja kaupparekisterilakia siten, että liiketoimintakieltoa määrättäessä voitaisiin ottaa huomioon myös Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa henkilölle määrätty kielto harjoittaa liiketoimintaa tai osallistua liiketoimintaan samoin kuin henkilön syyllistyminen liiketoiminnassa edellä tarkoitettussa valtiossa rikolliseen menettelyyn. Samalla säädettäisiin tähän liittyvästä tietojenvaihdosta.

Esitys on osa ns. digitalisointidirektiivillä (EU) 2019/1151 muutetun yhtiöoikeusdirektiivin täytäntöönpanoa: direktiivi edellyttää toisessa jäsenvaltiossa määrätyn liiketoimintakiellon huomiointia Suomessa ja liiketoimintakieltoja koskevaa jäsenvaltioiden välistä tietojenvaihtoa.

Talousvaliokunta pitää hallituksen esitystä perusteltuna ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa siihen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina.

Talousvaliokunta pitää ehdotettua sääntelyä välttämättömänä digitalisointidirektiivin täytäntöönpanon kannalta. Samalla sääntely on perusteltua lainsäädännön selkeyttämisen ja vaikuttavuuden turvaamiseksi ottaen huomioon yhteiskunnan ja rajat ylittävän talousrikollisuuden kehityssuunnat. Sääntelyllä voidaan osaltaan vastata tilanteisiin, joissa liiketoimintakieltoa pyritään kiertämään jatkamalla liiketoimintaa toisessa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa sekä muussa rajat ylittävässä talousrikollisuudessa.

Talousvaliokunta korostaa, että ehdotetun sääntelyn mukaan toisessa valtiossa määrätty liiketoimintakielto on ainoastaan osa tuomioistuimen kokonaisharkintaa harkittaessa liiketoimintakiellon määräämistä Suomessa liiketoiminnassa tapahtuneiden laiminlyöntien tai rikollisen menettelyn perusteella. Kyse ei siten ole itsenäisestä liiketoimintakiellon määräämisen perusteesta. Tämä on perusteltua erityisesti sen vuoksi, ettei jäsenvaltioiden liiketoimintakieltoja koskevaa lainsäädäntöä ole harmonisoitu. Myös riittävän kattavan selvityksen saaminen muualla määrätyn kiellon perusteista voi olla haastavaa. Nämä seikat voivat toisaalta osaltaan heikentää nyt esitetyn sääntelyn merkitystä käytännössä.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös asiantuntijakuulemisessa esille tuotuun arvioon siitä, että liiketoimintakiellon määräämisen edellytysten arvioimiseksi ja toisen jäsenvaltion määräämän kiellon huomioon ottamiseksi tulisi selvittää myös tietojärjestelmiä koskevia kysymyksiä. Tiedonsaantia ja erityisesti esitutkintaviranomaisen työskentelyä voisi edistää esimerkiksi yleiseurooppalaisen rekisterin ja/tai kyselymahdollisuuden käyttöönotto. Vaikka nyt tarkasteltavan yhtiöoikeusdirektiivin täytäntöönpanon yhteydessä ei ole mahdollista vaikuttaa uusiin rajat ylittäviin tiedonvaihtotapoihin, talousvaliokunta pitää perusteltuna selvittää asiaa jatkossa.

Valiokunnan mietintö TaVM 10/2024 vp

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Talousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 81/2024 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen.

Helsingissä 1.10.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Lotta Hamari sd
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Matias Mäkynen sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok
jäsen Johannes Yrttiaho vas
varajäsen Pauli Aalto-Setälä kok
varajäsen Minna Reijonen ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Lauri Tenhunen